

**Het HERDENKINGSCOMITE van de
GEÏNTEGREERDE EXECUTIEOORDEN
van RIEME en OOSTAKKER vzw**

**onder de Hoge Bescherming van
Zijne Majesteit Koning Filip**

verwelkomt u op de

**72ste NATIONALE
HERDENKINGSPLECHTIGHEID**

op de site van de
GEÏNTEGREERDE EXECUTIEOORDEN
van **RIEME** en **OOSTAKKER**

Gefusilleerdenstraat, Gent (Oostakker)

**op zondag 12 mei 2024
om 10 uur**

Vrede voor jullie !
Jong en Temperamentvol
Liefde voor God en Vaderland
Strijdend voor UW Vrijheid
Pijn en Lijden
Sterven
Uit Overtuiging gedaan
voor Jullie, mensen van nu

auteur: Luc VAN SPEYBROECK, penningmeester van het Herdenkingscomité, neef van Lucien VAN SPEYBROECK, te Costakker geëxecuteerd op 24 mei 1943 en, na de opening van het massagraf, herbegraven in zijn geboortedorp, Zwijnaarde

In memoriam Carmen MUSSCHE

Mevrouw Carmen MUSSCHE overleed dit jaar op 16 maart. Ze zou op 16 augustus 82 jaar geworden zijn.

Carmen vervoegde ons Comité in het voorjaar van 2014 en nam na het ontslag van de toenmalige Secretaris, mevrouw Nicole Boxstaele, dochter van de in 1994 overleden voormalig verzetsstrijder, politiek gevangene én Voorzitter Roger, de taak van Secretaris op zich om die vervolgens een tiental jaar met grote gedrevenheid te vervullen.

Als dochter van Robert MUSSCHE had zij die gedrevenheid uiteraard van geen vreemde. Het feit dat, zoals zij zelf zei, het verdriet om de afwezigheid en het gemis van haar vader steeds groter werd, naarmate ze zelf ouder werd, zal daar zeker niet vreemd aan geweest zijn. Dat bracht haar er beslist ook toe een kamer in haar woning in te richten als een museum te zijner nagedachtenis, lezingen te geven over zijn leven en mee te werken aan onder andere de tentoonstelling 'Gekleurd verleden: Familie in oorlog' in de Gentse Sint-Pieterabdij in 2010, de in 2018 gepubliceerde roman 'Lo que mueve el mundo' over het leven van haar vader door de Baskische auteur Kirmen URIBE en, recent nog, aan de VRT-reeks 'Kinderen van het Verzet'.

Wat Robert MUSSCHE heeft betekend en waarom hij behoorde tot de allereerste groep van twintig voormalige verzetsstrijders en politieke gevangenen voor wie in 2019 door de N.C.P.G.R. Gent - Eeklo een struikelsteen werd gelegd, wordt tijdens deze plechtigheid toegelicht door de Secretaris van de N.C.P.G.R. Gent – Eeklo en Voorzitter van de C.O.V.V. – Oost-Vlaanderen, de heer Erald DE WACHTER.

Op 6 en 7 maart 2019 zorgde het bestuur van de N.C.P.G.R. Gewest Gent-Eeklo, op voorstel van de heer Alfons Matthijs, in Gent voor de plaatsing van 20 Stolpersteine of struikelstenen in het voetpad vóór de woning of de werkplaats van evenveel weerstanders die tijdens de tweede wereldoorlog door de nazibezetter werden gearresteerd en tijdens of na hun arrestatie werden omgebracht of die werden gedeporteerd naar de concentratiekampen en dat niet hebben overleefd.

Eerder, op 12 februari 2018, waren op de hoek van de Hoom- en de Veldstraat in Gent, de voormalige locatie van de patisserie van de Joodse familie Bloch, al struikelstenen geplaatst voor de drie leden van de familie die tijdens de tweede wereldoorlog werden gedeporteerd en nooit terug-keerden.

Niet alleen in 2018 en 2019 werden stenen geplaatst en niet alleen in Gent! In steden en ge-meenten over heel Europa liggen struikelstenen, wat volledig beantwoordt aan het opzet van de plaatsing ervan: de herinnering aan nog veel meer niet-teruggekeerde weerstanders levend hou-den en hen eren.

De stad Gent en alle andere steden en gemeenten die de plaatsing van struikelstenen of hun grondgebied toestaan, zullen op termijn een onderdeel worden van het grootste monument ter wereld ter nagedachtenis aan de deportatie en de vernietiging van de Joden, de zigeuners – Sinti en Roma –, de politiek vervolgd, de homoseksuelen, de getuigen van Jehova en de euthanasie-slachtoffers ten tijde van het nationaalsocialisme.

Immers, sinds Gunter Demnig, de Duitse kunstenaar die het project in 1982 bedacht, in 1997 in Oostenrijk de eerste twee – legale – stenen plaatste, en het project daarna in ondertussen meer dan twintig Europese landen weerklank vond, plaatste hij op 23 oktober 2018 in Frankfurt de zeventigduizendste steen. Demnigs project wordt sinds januari 2015 georganiseerd door de Stichting "Spuren – Gunter Demnig" en ook als hij er niet meer is, zal zij daarmee doorgaan. Zo werd op 26 mei 2023 de 100.000ste steen gelegd, in Nürnberg (!), voor Johann Wild, een Duitse weerstander van het eerste uur.

De kunstenaar, die erop staat de eerste stenen die in een bepaalde stad of gemeente worden aangebracht, zo veel mogelijk zelf te plaatsen, noemt de stenen 'Stolpersteine' omdat je erover struikel met je hoofd en met je hart en omdat je moet buigen om de tekst te lezen die erop staat.

De plaatsing van de eerste stenen voor verzetsstrijders in Gent danken we aan de financiële steun van de heer Edmond Eycken, Voorzitter van de N.C.P.G.R. Nationaal, en van De Nationale Bank van België, aan de contacten van de heer Marc Blansaer van het Gentse Vredeshuis en van het 8 Mei Komitee met de stad Gent, aan de algemene coördinatie van Em. Prof. Frank Roels, aan het voorbereidende werk en de inlichtingen en de contacten met de betrokken families van de heer Alfons Matthijs, aan de historische gegevens en de teksten over de slachtoffers van de heer Erald De Wachter, aan de technische ondersteuning van de heer Hendrik De Vriesere, aan de bijkomende inlichtingen en de hulp bij de voorbereidingen van de heer Michel Cloquet en aan de heer Mark Van den Driessche, Voorzitter van de N.C.P.G.R. Gewest Gent-Eeklo.

De plaatsing van struikelstenen gaat nog steeds door, in heel België, de ene keer op initiatief van een organisatie, de andere keer op initiatief van een lokaal bestuur, vaak ook op initiatief van nabestaanden.

Wie dat wenst, kan nog steeds haar of zijn "steentje" bijdragen aan het project door er het peter- of meterschap van op te nemen. Meer daarover op www.stolpersteine.eu.

"Een struikelsteen voor Robert MUSSCHE"
door de heer **Erald DE WACHTER**,
Secretaris van de N.C.P.G.R. – Gewest Gent-Eeklo en
Voorzitter van de C.O.V.V. Oost-Vlaanderen

"LIED DER MOORSOLDATEN"
door de KGPH

Dodenappel
door de heer **Luc VAN SPEYBROECK**,
Penningmeester van het Herdenkingscomité,
en zijn dochter, mevrouw **Elise VAN SPEYBROECK**,
begeleid door het **luiden van de doodslok** en
door **tromgeroffel** en afgesloten met

"THE LAST POST"
door een lid van de KGPH

Muzikaal intermezzo door de Koninklijke Gentse Politieharmonie

Rondgang van de **prominenten** voor een **eregroet** aan
de **hoofdmonumenten**

Ondertussen opstelling van de deelnemers aan de bloemenhulde

BLOEMENHULDE
aan de Helden van Rieme en Oostakker
door de vertegenwoordigers van de vaderlandslievende en
sympathiserende verenigingen en instanties en van
het Herdenkingscomité, muzikaal begeleid door treurmarsen door de
Koninklijke Gentse Politieharmonie

Na de Bloemenhulde speelt de KGPH
de Nationale Hymne van België

"DE BRABANCONNE"

Aftocht van de vaandel dragers en de prominenten,
door de Koninklijke Gentse Politieharmonie op de tonen van de

"MARS VAN DE BEVRIJDING VAN GENT"

UNIVERSELE VERKLAING VAN DE RECHTEN VAN DE MENS (eenvoudige versie)

- Artikel 1** – Alle mensen worden vrij geboren en moeten op dezelfde manier worden behandeld.
- Artikel 2** – Ieder heeft recht op alle rechten, ongeacht of je jong of oud, man of vrouw bent, welke huidskleur je hebt, welke godsdienst je bejijdt of welke taal je spreekt.
- Artikel 3** – Je hebt recht op leven in vrijheid en in veiligheid.
- Artikel 4** – Slavernij is verboden.
- Artikel 5** – Je mag niemand martelen.
- Artikel 6** – Je hebt recht op dezelfde bescherming als iedereen.
- Artikel 7** – De wet moet voor iedereen hetzelfde zijn. Iedereen moet volgens de wet op dezelfde manier behandeld worden.
- Artikel 8** – Je hebt recht om hulp van een rechter te vragen, als je vindt dat je volgens de wetten van je land niet goed wordt behandeld.
- Artikel 9** – Niemand heeft het recht je zonder goede reden gevangen te zetten of het land uit te sturen.
- Artikel 10** – Als je terecht moet staan, moet dat in het openbaar gebeuren. De mensen die je berechten, mogen zich niet door anderen laten beïnvloeden.
- Artikel 11** – Je bent onschuldig tot je schuld bewezen is; je hebt het recht je te verdedigen tegen beschuldigingen.
- Artikel 12** – Je hebt recht op privacy: op bescherming als iemand je lastig valt, je brieven opent of kwaad van je spreekt.
- Artikel 13** – Je hebt het recht om te gaan en te staan waar je wilt, in eigen land en in het buitenland.
- Artikel 14** – Als je slachtoffer wordt van mensenrechtenschendingen, heb je het recht om naar een ander land te gaan en dat land te vragen om jou te beschermen.
- Artikel 15** – Je hebt het recht een eigen nationaliteit te hebben.
- Artikel 16** – Je hebt het recht te trouwen en een gezin te stichten.
- Artikel 17** – Je hebt recht op eigendom en niemand mag je bezittingen zonder goede redenen afnemen.
- Artikel 18** – Je hebt recht op vrijheid van gedachte, geweten en godsdienst.
- Artikel 19** – Je hebt recht op vrijheid van mening en meningsuiting.
- Artikel 20** – Je hebt het recht om te vergaderen als je dat wilt.
- Artikel 21** – Je hebt het recht om deel te nemen aan de politiek van je land.
- Artikel 22** – Je hebt recht op maatschappelijke zekerheid en je hebt het recht om jezelf te ontwikkelen.
- Artikel 23** – Je hebt recht op werk in het beroep dat je zelf kiest. Je hebt ook recht op een rechtvaardig loon voor je werk. Mannen en vrouwen moeten voor hetzelfde werk evenveel betaald worden.
- Artikel 24** – Je hebt recht op vrije tijd en vakantie.
- Artikel 25** – Je hebt recht op alles wat nodig is om ervoor te zorgen dat je niet ziek wordt, geen honger hebt en een dak boven je hoofd hebt. Moeder en kind hebben recht op bijzondere zorg en bijstand.
- Artikel 26** – Je hebt recht op onderwijs dat gericht is op de volle ontwikkeling van de menselijke persoonlijkheid en op de versterking van de eerbied voor de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.
- Artikel 27** – Je hebt het recht om te genieten van wat kunst en wetenschappen voortbrengen.
- Artikel 28** – De overheid moet ervoor zorgen dat er een "orde" is die al deze rechten beschermt.
- Artikel 29** – Je hebt ook plichten tegenover de mensen om je heen, zodat ook hun mensenrechten kunnen worden beschermd. De wetten in je land mogen niet ingaan tegen deze mensenrechten.
- Artikel 30** – Geen enkel land en geen enkel mens mag proberen om de rechten te vernietigen die in deze Verklaring staan.

Aangenomen door de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties (A/RES/217, 10 december 1948), om de basisrechten van de mens, ook wel grondrechten genoemd, te omschrijven.

DE NATIONALE HYMNE VAN BELGIË

De Brabançonne

O dierbaar België,

O heilig land der vaad'ren,

Onze ziel en ons hart zijn u gewijd.

Aanvaard ons' kracht en het bloed van onze
ad'ren,

Wees ons doel in arbeid en in strijd.

Bloei, o land, in eenheid niet te breken,

Wees immer uzelf en onge knecht.

Het woord getrouw, dat g' onbevreesd moogt
spreken :

"Voor Vorst, voor Vrijheid en voor Recht!"

Het woord getrouw dat g' onbevreesd moogt
spreken:

"Voor Vorst, voor Vrijheid en voor Recht!" (x 3)

L'HYMNE NATIONALE DE LA BELGIQUE

La Brabançonne

Noble Belgique, o mère chérie,

A toi nos coeurs, à toi nos bras,

A toi notre sang, o Patrie!

Nous le jurons tous, tu vivras!

Tu vivras toujours grande et belle

Et ton invincible unité

Aura pour devise immortelle:

"le Roi, la Loi, la Liberté!"

Aura pour devise immortelle:

"le Roi, la Loi, la Liberté!" (X 3)

De **Leden** van het **HERDENKINGSCOMITÉ** van
de **GEÏNTEGREERDE EXECUTIEOORDEN** van
RIEME en **OOSTAKKER** vzw
Ere-Luitenant-Kolonel (R) Marc ONGENA,
Ere-Voorzitter
Michel CLOQUET, Voorzitter
Carmen MUSSCHE, Secretaris († 16/3/2024)
Luc VAN SPEYBROECK, Penningmeester
Francine DE CANCK, Lid
Tim DE CRAENE, Lid

danken

het **Provinciebestuur** van **Oost-Vlaanderen**
en het **Stadsbestuur** van **Gent**
en de medewerkers van de betrokken diensten

het **Militair Commando** van
de **Provincie Oost-Vlaanderen**

het **Agentschap** voor **Natuur en Bos**
eigenaar van de site van het Herdenkingsoord

de **Koninklijke Gentse Politieharmonie**
o.l.v. Kapelmeester **Johan VAN DEN EEDE**

het **Rode Kruis** van **België**, afdeling **Gent**

en vele anderen

voor hun zeer gewaardeerde medewerking en
hun voortdurende ondersteuning

mevrouw **Katrien KINTAERT**
voor haar onbaatzuchtige hulp

de sprekers

de vertegenwoordigers en de vaandel dragers van de
deelnemende verenigingen en instanties,

en ú,
geachte aanwezigen,

voor hun en uw respectvolle deelname.

v.u. Michel CLOQUET, Voorzitter Herdenkingscomité,
Heistraat 4, 9052 GENT - ZWJNAARDE, fd430310@skynet.be